

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาการพัฒนาห้องสมุด โรงเรียนเขาใหญ่พิทยาสรรค์ ตำบลเขาใหญ่ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ตามแนวทางการพัฒนาห้องสมุด 3 ดี เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methodology) ซึ่งเป็นการผสมวิธีคิดและระเบียบวิธีเชิงปริมาณและคุณภาพ ผู้วิจัยได้สรุปผล อภิปรายผล และเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานสภาพทั่วไปของห้องสมุด โรงเรียนเขาใหญ่พิทยาสรรค์ สภาพปัญหา และความต้องการที่จะพัฒนาห้องสมุดด้วยห้องสมุด 3 ดี การจัดการส่งเสริมการเรียนรู้ กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ของนักเรียน โรงเรียนเขาใหญ่พิทยาสรรค์ แล้วนำมาสังเคราะห์เป็นแนวทางการพัฒนาห้องสมุด และจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียน สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. จากการศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางการพัฒนาห้องสมุดของ โรงเรียนเขาใหญ่พิทยาสรรค์ พบว่า สถิติการเข้าใช้บริการห้องสมุดของนักเรียน โรงเรียนเขาใหญ่พิทยาสรรค์มีปริมาณมาก ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการห้องสมุดโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการสนทนากลุ่มของผู้วิจัย ผู้ช่วยวิจัย ครูบรรณารักษ์ และคณะกรรมการห้องสมุด ได้ข้อตกลงเป็นมติว่า ควรจะพัฒนาห้องสมุดของโรงเรียนเขาใหญ่ ให้มีประสิทธิภาพ ทันสมัย และได้มาตรฐาน โดยนำหลักวิธีการพัฒนาห้องสมุด 3 ดี มาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนเขาใหญ่พิทยาสรรค์

2. การพัฒนาห้องสมุดให้เป็นห้องสมุด 3 ดี โดยใช้วิธีจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ และกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน แก่นักเรียน โดยมีจุดประสงค์ เพื่อให้ห้องสมุดโรงเรียนเขาใหญ่พิทยาสรรค์ มีห้องสมุดที่มีคุณภาพ ทันสมัย และได้มาตรฐาน มีหนังสือและ

สื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย ครอบคลุมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีหนังสือและสื่อประกอบการเรียน การสอนอย่างพอเพียง การจัดบรรยากาศในห้องสมุด ให้มีชีวิต ช่วยให้นักเรียนอยากเข้าไปใช้ บริการเพราะมีการจัดตกแต่งให้ทันสมัย สวยงาม อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ใช้บริการอย่าง รวดเร็ว มีครูบรรณารักษ์ คอยให้คำปรึกษาแนะนำ ค้นหาหนังสืออย่างเป็นกันเอง มีบริการตอบ คำถามและช่วยการค้นคว้า

ผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ และกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของ ห้องสมุดแก่นักเรียน โรงเรียนเขวาใหญ่พิทยาสรรค์ พบว่า นักเรียนทั่วไปให้ความสนใจ กิจกรรมที่จัดเป็นอย่างยิ่ง สามารถส่งผลให้นักเรียนในโรงเรียนให้ความสนใจเข้าศึกษาค้นคว้า ห้องสมุดมีปริมาณมากขึ้น

3. ผลการประเมินกิจกรรมทุกกิจกรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.49$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรม พบว่า อยู่ในระดับดีมาก 4 กิจกรรม เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ กิจกรรมที่ 7 อ่านสุขสันต์...วันสบาย ๆ ($\bar{X} = 4.70$) กิจกรรมที่ 4 แข่งขันเปิด พจนานุกรม สารานุกรม ($\bar{X} = 4.60$) กิจกรรมที่ 5 แพนพังก์ในห้องสมุด ($\bar{X} = 4.60$) และ กิจกรรมที่ 6 สูดยอคนักอ่าน ($\bar{X} = 4.60$) อยู่ในระดับดี 4 กิจกรรม เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ กิจกรรมที่ 2 ห้องสมุดเคลื่อนที่ ($\bar{X} = 4.50$) กิจกรรมที่ 8 ประกวดคำขวัญ เกี่ยวกับการอ่าน ($\bar{X} = 4.50$) กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมให้ความรู้การใช้ห้องสมุด ($\bar{X} = 4.30$) และกิจกรรมที่ 3 กิจกรรมเล่าเรื่องจากหนังสือ ($\bar{X} = 4.10$)

4. ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการห้องสมุด โรงเรียนเขวาใหญ่พิทยาสรรค์ หลังจาก การพัฒนา ตามแนวทางการพัฒนาห้องสมุด 3 คี พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.46$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านบรรณารักษ์และกิจกรรม ($\bar{X} = 3.48$) ด้านบรรยากาศและสถานที่ ($\bar{X} = 3.45$) และ ด้านหนังสือและสื่อการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.44$)

อภิปรายผล

1. การศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางการพัฒนาห้องสมุดของ โรงเรียนเขวาใหญ่ พิศยาสรรค์ก่อนการพัฒนา พบว่า จากสถิติการเข้าใช้บริการห้องสมุดของนักเรียน โรงเรียน เขวาใหญ่พิทยาสรรค์น้อย และการสำรวจความพึงพอใจของผู้ใช้บริการห้องสมุด โดยรวมอยู่ใน ระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะห้องสมุดของโรงเรียนเขวาใหญ่พิทยาสรรค์ ไม่มี บรรณารักษ์ประจำคอยให้บริการ การพัฒนาห้องสมุด และการจัดกิจกรรมจึงมีน้อย เพราะครู

บรรณารักษ์ที่รับผิดชอบ ต้องมีหน้าที่สอนเป็นหลัก การแบ่งเวลาในการให้บริการจึงไม่มากเท่าที่ควร ผลการการสนทนากลุ่มของผู้วิจัย ผู้ช่วยวิจัย ครูบรรณารักษ์ และคณะกรรมการห้องสมุด ได้ข้อคิดลงเป็นมติว่าควรพัฒนาห้องสมุดของโรงเรียนเขว้าใหญ่พิทยาสรรค์ ให้มีประสิทธิภาพ ทันสมัย และได้มาตรฐานตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ โดยนำกระบวนการพัฒนาห้องสมุด 3 ดี มาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนเขว้าใหญ่พิทยาสรรค์ ที่นำกระบวนการพัฒนาห้องสมุด 3 ดี มาเป็นกรรมวิธีในการพัฒนาห้องสมุด สืบเนื่องมาจากสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2552-2553 (2553 : บทนำ) มีนโยบายการพัฒนาห้องสมุดของสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าของนักเรียน ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชนได้อย่างสมบูรณ์ โดยได้กำหนดแนวทางให้เป็น “ห้องสมุด 3 ดี” ที่เน้นการพัฒนาใน 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ หนังสือดี บรรยากาศดี บรรณารักษ์ดี ทั้งนี้เนื่องจากห้องสมุดในโรงเรียน ซึ่งเปรียบเสมือนชุมทรัพย์ทางปัญญา ห้องสมุดเป็นแหล่งรวมความรู้ทุกแขนง ทุกศาสตร์ และห้องสมุดยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสนับสนุนส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน ห้องสมุดจึงเปรียบเสมือน โลกใบใหญ่แห่งการเรียนรู้ เป็นแหล่งบันเทิงประเทืองปัญญา สนองความต้องการของผู้ใช้ บรรณารักษ์เป็นมิตรกับผู้ใช้ วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ทันสมัย น่าสนใจใคร่เรียนรู้สถานที่ และบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้มีหนังสือและสื่อหลากหลายประเภทอย่าเพียงพอ และตรงกับความต้องการ

2. การพัฒนาห้องสมุดให้เป็นห้องสมุด 3 ดี และการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียน ของห้องสมุดโรงเรียนเขว้าใหญ่พิทยาสรรค์ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 จากการพัฒนาห้องสมุดด้วยกระบวนการพัฒนาห้องสมุด 3 ดี โรงเรียนเขว้าใหญ่พิทยาสรรค์จึงมีห้องสมุดที่มีคุณภาพ ทันสมัย และได้มาตรฐานตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ มีหนังสือและสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย ครอบคลุมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีหนังสือและสื่อประกอบการเรียนการสอนอย่างพอเพียง การจัดบรรยากาศในห้องสมุดให้น่าใช้และน่าศึกษาค้นคว้า มีความเคลื่อนไหวมีชีวิตชีวา จัดตกแต่งให้ทันสมัยเอื้อ และอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ใช้บริการ มีครูบรรณารักษ์คอยให้คำปรึกษา แนะนำการใช้บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัญญา สุขแสน และคณะ (2547 : 64) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การพัฒนาห้องสมุดมีชีวิต : กรณีศึกษาสำนักวิทยบริการ สถาบันราชภัฏอุตรดิตถ์ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาห้องสมุดมีชีวิตต้องประกอบไปด้วย 1) การจัดการและให้บริการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและเครือข่าย

อินเทอร์เน็ต 2) การให้บริการของห้องสมุดที่มีคุณภาพและมีความหลากหลายรูปแบบ 3) การจัดหาวัสดุทั้ง 3 รูปแบบ ให้ใหม่ ทันสมัย และเป็นประจำ 4) การจัดบรรยากาศในห้องสมุดให้นำใช้ นำเข้าศึกษาค้นคว้า 5) การให้บริการด้านโทรทัศน์และเครือข่าย รวมทั้งโสตทัศนวัสดุ และ 6) การกำหนดนโยบาย การสนับสนุน ของสถาบันที่มีต่อห้องสมุดโรงเรียนขนาดใหญ่ พิทยาสรรค์ต่อไป

จัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านอยู่เสมอ จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ส่งเสริมการอ่านเป็นระยะ ๆ เพื่อให้นักเรียนมีส่วนร่วม สร้างความคุ้นเคยระหว่างห้องสมุด ผู้ใช้บริการ และครูบรรณารักษ์ กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการเรียนรู้ ส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน มีทั้งกิจกรรมที่ให้ความรู้ โดยการจัดนิทรรศการในวารสำคัญต่าง ๆ บอร์ดการเรียนรู้ มุมความรู้ มุมแนะนำหนังสือใหม่ และคู่มือการใช้ห้องสมุด มุมหนังสือใหม่ และหนังสือที่น่าสนใจ เพื่อให้ความรู้แก่นักเรียน และเป็นสื่อประกอบการสอนของครู พบว่า ทุกกิจกรรมที่จัดขึ้น นักเรียนมีความสนใจเข้าร่วมกิจกรรม และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างสนใจ นักศึกษามีการศึกษาค้นคว้าในห้องสมุดมากขึ้น ส่งผลให้นักเรียนมีความรู้ มีนิสัยรักการอ่านมากขึ้น ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการของครูเกี่ยวกับการพัฒนาห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้ในโรงเรียนพระหฤทัย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ห้องสมุดจัดสถานที่ให้กว้างขวาง จัดให้มีแสงสว่าง การถ่ายเทสะดวก มีความสะอาดอยู่เสมอ สอดคล้องกับคำกล่าวของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2552-2553 (2553 : 42) ที่กล่าวไว้ว่า กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยทำให้ห้องสมุดมีชีวิตชีวา และเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านจึงเป็นวิธีการที่จะกระตุ้นให้เกิดการอ่านอย่างต่อเนื่อง และเป็นแรงจูงใจให้ผู้อ่านได้อ่านอย่างมีความสุข ดังนั้น ห้องสมุดโรงเรียนควรจัดกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ

3. ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการห้องสมุดโรงเรียนเขาวงกตใหญ่พิทยาสรรค์ หลังจากการพัฒนา ตามแนวทางการพัฒนาห้องสมุด 3ดี ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ห้องสมุดมีการพัฒนาให้ทันสมัยขึ้น มีคุณภาพ และได้มาตรฐานตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ มีหนังสือและสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย ครอบคลุมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีหนังสือและสื่อประกอบการเรียนการสอนอย่างพอเพียง การจัดบรรยากาศในห้องสมุดให้นำใช้และนำศึกษาค้นคว้า มีความเคลื่อนไหวมีชีวิตชีวา จัดตกแต่งให้ทันสมัยเอื้อและอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ใช้บริการ มีครูบรรณารักษ์คอยให้คำปรึกษา แนะนำการใช้บริการ ตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า มีกิจกรรมส่งเสริมการใช้บริการ กิจกรรมส่งเสริมนิสัย

รักการอ่าน การมีส่วนร่วมของครูบรรณารักษ์ อาจารย์ผู้สอนในการส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใช้ห้องสมุด ส่งเสริมกิจกรรมรักการอ่าน รวมทั้งนำไปใส่ในรายวิชาเรียน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้บริการและครูผู้สอนเป็นอย่างมาก สำหรับแนวทางในการปรับปรุงการใช้บริการนั้น ครูบรรณารักษ์ควรคำนึงถึงหลักมนุษยสัมพันธ์ในการให้บริการ รับฟังความคิดเห็น บริการด้วยความสุภาพ ท้วถึงและจับใจ คำนึงถึงการทำงานร่วมกันเพื่อประสิทธิภาพ มีการวางแผนในการทำงานที่ชัดเจนและปฏิบัติตามอย่างจริงจัง ทั้งนี้ควรจัดห้องสมุดให้เป็นศูนย์รวมทางวิชาการ ทำคู่มือการใช้ห้องสมุด จัดกิจกรรมสม่ำเสมอ จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ ในการให้บริการอย่างเพียงพอและทั่วถึง มีการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาให้บริการ และจัดห้องสมุดให้ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ตลอดจนผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนสนับสนุนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน โดยเฉพาะการใช้ห้องสมุดเพื่อประกอบในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความรู้อย่างกว้างขวางและเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

1.2 สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ควรมีการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าได้ตามความต้องการอย่างเพียงพอ และมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ควรสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจที่ดีกับชุมชน เพื่อให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน

1.3 เขตพื้นที่การศึกษาและศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาหรือกลุ่มโรงเรียนควรให้การส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาทั้งด้านงบประมาณ และบุคลากร เพื่อให้การดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน รวมถึงควรเร่งรัดให้สถานศึกษาที่มีความพร้อมด้านแหล่งเรียนรู้ได้เป็นสถานศึกษาด้านแบบ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากโรงเรียนเขาใหญ่พิทยาสรรค์เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ในการวิจัยครั้งต่อไปควรวิจัยเกี่ยวกับห้องสมุดโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดใหญ่

2.2 ควรนำรูปแบบการพัฒนาห้องสมุดในรูปแบบการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมกับชุมชน และโรงเรียนใกล้เคียง ในเขตพื้นที่เดียวกัน